

MAGYAR LOGISZTIKAI TANÁCSADÓ AZ AFRIKAI UNIÓ DARFURI MISSZIÓJÁBAN

Besenyő János¹

Az Afrikai Unió (AU) vezetői ez év májusában segítséget kértek az USA, a NATO, az EU és az ENSZ képviselőitől, hogy az általuk 2004-ben beindított békefenntartó misszió (AMIS-African Union Mission in Sudan) logisztikai ellátó rendszerét segítsenek kiépíteni. Erre a lépésre azért volt szükség, mert az akkor már közel egy éve működő misszióban nem létezett működő logisztikai rendszer, a szervezet nem rendelkezett megbízható információkkal a misszió valós igényeiről és a működéséhez szükséges forrásokról. Mivel a misszió teljes működését az USA, a NATO, az EU és az ENSZ fizeti, vagy pedig technikai eszközöket, szolgáltatásokat biztosítanak, ezért ezek a szervezetek érdekeltek voltak a fennálló káosz megszüntetésében.

Ugyanekkor az AU Biztonsági Tanácsa, az ENSZ által 2004 szeptemberében hozott határozatának megfelelően, döntést hozott az AMIS létszámának újbóli növeléséről. Mielőtt folytatnám, szeretnék néhány alapvető információt megosztani Szudánnal, illetve Darfurral kapcsolatban.

Szudán az afrikai kontinens legnagyobb országa, amely több mint **2 505 813 km²** foglal el Északkelet és Közép Afrika területéből, ebből 2376 millió négyzetkilométer szárazföld, míg 129 810 négyzetkilométer víz. Neve az arab *bílad asz-Szudán* (feketék földje) kifejezésből származik. Az országot kilenc további afrikai ország határolja; Egyiptom (1273 km), Eritrea (605 km), Etiópia (1606 km), Kenya (232 km), Uganda (435 km), Kongó (Zaire-626 km), Közép-Afrikai Köztársaság (1165 km), Csád (1360 km) és Líbia 383 km).

Az országban, annak függetlenné válása óta (1956. január 1.), szinte folyamatosan harcok dúlnak az arabok által irányított északi területek és a délen élő keresztény és animista lakosság között.

A harcok okaként az északi muzulmán kormányok által erőltetett arabizálási törekvéseket, az afrikai eredetű, keresztény és animista tör-

---

¹ Besenyő János őrnagy, MH ÖLTP Gazdasági Főnökség költségvetési főtitisz, vezényelt az EU-NATO AU misszióba.

zsek szisztematikus elnyomását és az alkotmány által szavatolt jogaik teljes semmibe vételét jelölhetjük meg. Az évtizedeken keresztül tartó belharcoknak 2005 elején vetett véget az **Omar El-Bashir** elnök és a déli szabadságharcosokat vezető **John Mebior Garang** által megkötött békeszerződés. Bár az ország alelnökének megválasztott **Garang** tisztázatlan körülmények között, életét veszítette (2005. Augusztus. 09), a békeszerződést az USA és a világ közvéleményének nyomására egyik fél sem mondta fel, így jelenleg egy viszonylagos béke van Dél-Szudánban. A déli területeken nemrégiben az ENSZ által vezetett békefenntartó misszió, az **UN Mission in Sudan (UNMIS)** kezdte meg a működését, amely remélhetőleg képes lesz a terület teljes pacifikálására és a különböző fegyveres milíciák lefegyverzésére.

Egészen más a helyzet Darfurban (Szudán nyugati része), ahol a lakosság szinte teljes egészében muzulmán, itt nem vallási, hanem etnikai okok miatt robbantottak ki felkelést az **SLA** (Sudan Liberation Army), a **NMRD** (National Movement for Reform and Development) és a **JEM** (Justice and Equal Movement) mozgalmak. Ugyanis a jelenlegi kormány a hatalomra jutása óta (1989), azon dolgozik, hogy nagyobb teret biztosítson az arab származású lakosságnak az afrikai származásúakkal szemben. Eleinte igyekeztek a törvényesség látszatát fenntartani, de később már átnevelő táborokat hoztak létre, ahol igazi, jó muzulmánná kívánták átnevelni a helyi feketéket. A helyiek bár formailag muzulmánok, sok hagyományt megőriztek azokból az időkől, amikor a muzulmán vallás még nem volt egyeduralgó a térségben (ugyanis az csak a XVI. században vált szinte egyedüli vallássá Darfurban).

A kormányzat az itt élő letelepedett, földművelést folytató törzsek (**Fur, Zaghawa, Massalait**, stb.) hagyományait, kultúráját szisztematikusán igyekezett megsemmisíteni, amikor pedig a „**békés**” eszközeivel nem érte el a kívánt célt, felfegyverezte hagyományos ellenfeleiket, a nomád életmódot folytató arab törzseket. Korábban a két különböző életmódot folytató csoport között voltak ugyan összeütközések, csatározások azonban azokat az „**élni és élni hagyni**” elv alapján oldották meg. Abban az időszakban bár elhajtották egymás állatait, kirabolták egymást, sőt halálos áldozatok is voltak, de egymás kiirtására nem törekedtek. A szudáni kormány azonban kihasználta a köztük fennálló ellentéteket és az araboknak megígérte, amennyiben elüldözik az „**afrikai**” származású törzseket, a földjeiket megkaphatják.

Erre az arab nomádok elkezdtek zaklatni az „**őslakosokat**”, ami persze még inkább felszította a két csoport közötti feszültséget. A kor-

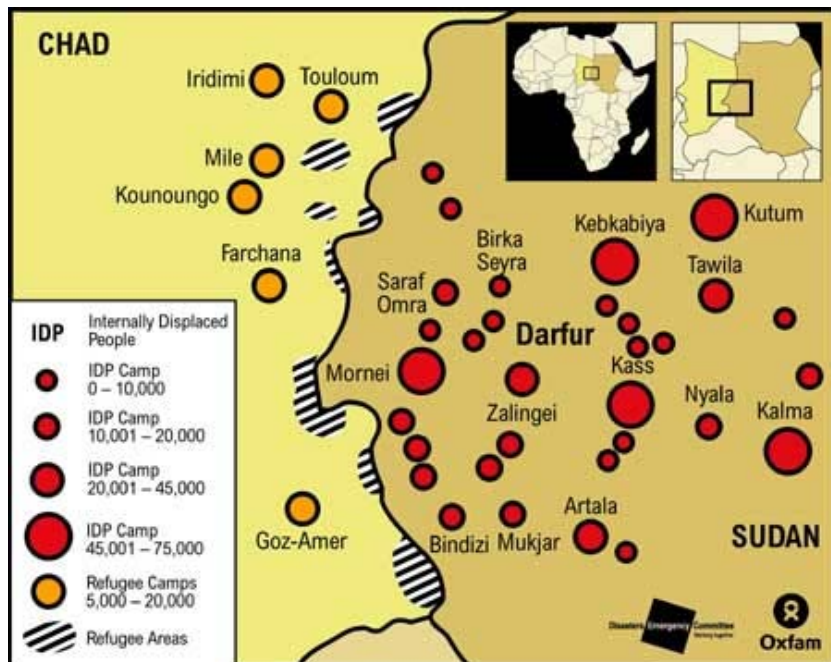
mány által létrehozott milíciák tagjait a helyiek csak *Dzsan-dzsavid* (szellemlovasok) néven nevezik, a magyar közvélemény pedig a világ-hírekből szerezhetett információkat a működésükről. A helyiek eleinte megpróbálták törvényesen elrendezni a dolgokat, de amikor látták, hogy az állami hivatalok, a rendőrség és a katonaság is hol burkoltan, hol nyíltan a martalócokat támogatja, elkezdték megszervezni a falvaik védelmét.

Az ekkor létre hozott politikai szervezetek (SLA, JEM) kapcsolatot kerestek a déli felkelőkkel (SPLA/M-Garang) és az északi, muzulmán ellenzéki szervezetekkel (NDA-National Democratic Alliance) egyaránt. Mivel a kormánycsapatok jelentős részét a déli tartományokban és a Juba hegységben zajló harcok kötötték le, nem tudták elfojtani a darfuri mozgalmakat. *Az SLA és a JEM szövetséget kötött és 2003 februárjában elfoglalták Golo városát, majd Milít és El-Fasher városokat.* A kormány elegendő fegyveres erő hiányában csak korlátozott akciókra volt képes, így alakult ki a jelenlegi helyzet, hogy a lakosság nagy részének támogatását bíró felkelők uralják a vidéki körzeteket, a kormánycsapatok pedig a fontosabb városokat.

A vidéki területeket csak az arab milíciák fegyvereseinek hathatós közreműködésével (falvak felégetése, állatok elrablása, az ellenállók meggyilkolása vagy akár a kiskorú gyerekek megerőszakolása majd megölése) tudja a kormányzat valamennyire az ellenőrzése alatt tartani.

Az egyre véresebbé váló összecsapások eredménye 180 000 halott és 1,6 millió a falvaikból elmenekült ember, akik Csád és Szudán területein lévő menekülttáborokban nyomorognak.

A menekülttáborok és az ott élők becsült létszáma

Forrás: Oxfam

Az USA (amelynek a kormányzata a Svéd kormánnyal együtt népirtásnak minősítette a Darfurban folyó eseményeket) sürgetésére az ENSZ határozatban kérte fel az Afrikai Uniót egy békefenntartó misszió megszervezésére. A misszió létrehozásába, a nemzetközi közösség fokozódó nyomására, a szudáni kormány és az ellenzéki szervezetek is beleegyeztek.

A misszió megalakulásakor (AMIS-I.) 138 katonai megfigyelő (MILOB) és egy 195 fős biztosító egység (Force Protection Unit) kezdte meg Darfurban a szolgálatát.

A misszió létszámát még az év októberében bővítették (AMIS-II), így az év végére 686 katonai megfigyelő, 815 rendőr (CIVPOL) és 1700 fő fegyveres katona szolgált Szudánban.

Azonban az afrikai politikusok hamar felismerték, hogy még ezzel az erővel is képtelenek a Franciaországnyi méretű területet kontrolálni.

Részben ezért, részben pedig azért, hogy az AU első önálló békefenntartó missziója ne hogy csődöt mondjon, a kontingens létszámának mielőbbi növelését határozták el (2005. március 19. Addis Abeba-i értekezlet). *A döntésnek megfelelően 2005 szeptemberére a misszió létszáma elérte a 7731 főt (6171 katona és 1560 rendőr).* Az AU vezetői azonban jelezték hogy év végére a misszió létszámát (AMIS-II.E.) további *4 000 fővel* kívánják növelni, így az várhatóan eléri a *12 000 főt*.

Azonban a grandiózus terveket veszélyeztette (továbbra is veszélyezteti) a misszió szervezetaltsége, a működő logisztikai rendszer és a logisztikai szakemberek teljes hiánya, ezért a missziót finanszírozó szervezetek, támogatták az AU által kért logisztikai tanácsadó testület létrehozását.

Igaz, hogy ez a testület egy működőképes logisztikai rendszer létrehozását kapta feladatául, de emellett a tagjai résztvettek a NATO és az USA által szervezett, az afrikai csapatok Darfurba való eljuttatását elősegítő légihíd működtetésében is. *Az egyeztetéseknek megfelelően a Magyar Köztársaság, amely eddig egy fegyvertelen katonai megfigyelővel (Kajári Ferenc őrnagy) vállalt részt a misszióban, egy logisztikai tanácsadó kiküldésére kapott felkérést. Mivel logisztikai végzettséggel rendelkezem (élelmező) és elegendő missziós tapasztalatot szereztem az ENSZ nyugat-szaharai missziójában (MINURSO) mint a szervezet logisztikai főnökhelyettese, illetve élelmezési főnöke, lehetőséget kaptam a beosztás betöltésére.*

A felkérésnek megfelelően, a Brüsszelben megtartott rövid felkészítés után 2005. június 29-én érkeztem meg *Addis Abebába, az AU központjába*, ahol a többi beérkezett szakértővel együtt rögtön munkához láttunk. Először elkészítettük a misszió működését szabályzó iratokat (SOP, munkaköri leírások, stb.), majd áttekintettük az AMIS által végzett eddigi munkát, illetve az AU által felvetett problémákat. Ekkorra rendeződött a logisztikai tanácsadó testület (*JLOC-Joint Logistic Operation Center*) végleges sorsa is, mivel a missziót irányító politikusok és katonák között nem volt összhang az alkalmazásunkat illetően.

Jelenleg a missziót irányító politikus (*Ki Dougaye nagykövet*) közvetlen alárendeltségében dolgozunk, együttműködve a misszió katonai parancsnokával (de nem annak az alárendeltjeként).

Az AU addiszi központjában majdnem 3 hetet töltöttünk el aktív munkával, ekkor olyan feladatokat kellett végrehajtanunk, amelyeket a misszió felállítása előtt már el kellett volna végezni. Természetes, hogy valamennyien szerettünk volna már a saját beosztásunkban dolgozni,

e ezért örömmel indultunk el a műveleti területre, amint alkalmunk nyílt rá.

Azonban amennyire vártuk a megérkezést, annyira kiábrándító volt a valóság. ***Nem volt szállásunk és irodánk se, ezért az első néhány napot az átvonuló szálláson töltöttük.*** Az átvonuló szállás alatt egy nagyméretű sátrat kell érteni, ahol több mint negyven tiszt és tiszteltyettes kapott elhelyezést. Ezen a helyen viszonylag hamar megtapasztalhatóvá váltak a sátor lakói között fennálló kulturális és higiéniai különbségek (ezt úgy értem, hogy az afrikai országok tisztjei között is igen sok a különbség, pl. a ruandai tisztok kategorikusan visszautasították a nigériai tisztokkal való egy sátorban történő elhelyezést, de más területeken is sok a sűrűlódási lehetőség). Azonban ahelyett hogy a lakó és munkakörülményeink megteremtését intéztük volna el, rögtön belekerültünk az élet sűrűjébe.

Mivel a HQ logisztikai tisztai beosztásai nagyrészt betöltetlenek voltak, illetve a meglévő tisztok képzettsége kívánnivalót hagyott maga után, a misszió parancsnoka az EU és az AU között létrejött megállapodás ellenére, rögtön beosztott minket az akkor kezdődő „***Sleeping-bag***” műveletet irányító és szervező törzsbe.

Azért neveztük kissé gúnyosan a műveletet, hálózás hadműveletnek, mert az AU nyomására, alig két hónap alatt az alig 3000 fős misszió létszámát 5000 fővel növeltük meg. Azonban sokszor a legminimálisabb feltételeket-ivóvíz, tisztálkodás, WC, lakósátrak, irodák, stb.-sem biztosították a beérkezők számára. Mivel ez az AU első „***önálló***” missziója Afrika területén, mindenképpen sikert kell felmutatniuk, mert a bukás esetén, további éveken-évtizedeken keresztül az ENSZ kezében maradna a kontinens békeműveleteinek vezetése. ***Ugyan a misszió még nem ért el komoly sikereket, az AU Biztonsági Tanácsa 2005. 07. 03-án a Líbiában megtartott ülésén mégis megszavazta a Szomália területén felállítandó új, a szervezet által vezetett katonai misszió létrehozását.***

Az előzetes tervek szerint az első 3 hónapban az IGAD (***Inter-Governmental Authority on Development***) államok katonái települnek először az országba, majd őket felváltják az AU csapatok. Az AU hivatalos közleményében már segítséget kért az USA, a NATO, az EU és az ENSZ vezetőitől. Mivel az afrikai szervezetnek nincs elegendő logisztikai tapasztalata, felszerelése illetve azokat működtető személyzete, és ami a legfontosabb pénze se, a fenti szervezetek nélkül nemcsak az újonnan indítandó misszió léte, hanem még az AMIS működése is kérdésesé válhat.

Talán részben ezért is, az AU vezetői számára kiemelt fontosságúvá vált a darfuri misszióban szolgáló alakulatok létszámának növelése, akár azon az áron is, hogy a frissen érkezett csapatok számára nem jut elegendő szállás, élelem és tisztálkodási lehetőség.

A törzset ugyan hivatalosan a misszió törzsfőnöke irányította, azonban egyetlen megbeszélésen sem volt jelen, így annak irányítása a parancsnokság logisztikai főnökének kezébe került. Ő egy igen jó szándékú, azonban a logisztikai kérdésekben nem egészen járatos vezető, ezért megérkezésünkig többnyire az USA által delegált katonai logisztikai szakértő, egy tengerészgyalogos százados végezte az érdemi munkát. Ő készítette el szinte minden dokumentumot, szervezte a törzs munkáját és tartotta a kapcsolatot a többi szakággal.

Miután az angol logisztikus őrnagy, illetve személyem megérkezünk és a csoportba kerültünk, láthatólag nagy örömmel fogadott bennünket. Bár az első napunk hivatalosan munkaszüneti nap volt (mivel a péntek a muzulmánok számára pihenőnap és Szudán muzulmán ország, ezért a misszió vezetése, hogy ne sértse meg a vallási érzékenységüket, a csapatoknak biztosított szabadnapok a péntek és szombat lettek, míg a vasárnap egyszerű munkanappá vált) mégis az egész napot az irodában töltöttük el. Az afrikai tisztaktól nem igazán kaptunk segítséget, fáradtságra hivatkozva, egy fő kivételével egy fél órán belül mind elhagyták az objektumot. Ebéd után már ez a tiszt se jött vissza, így mi hárman terveztük meg a július 17.-28. között érkező ruandai zászlóalj kitelepítését az **1. (El-Faser) szektor, Tawila** (209 fő), **Shangil Tobaya** (234 fő) és **Um Kadada** (214 fő) táborába.

Elkészítettük a logisztikai tervet, amelyet időben eljuttatunk az együttműködő szervezetek (katonai rendészet, szállító részleg, CIMIC, G3 - Air Ops és 1. szektor parancsnokság) számára, majd kezdeményeztünk egy közös megbeszélést. A megbeszélésen ismertettük a tervet és annak a végrehajtását. A tervvel ugyan mindenki egyetértett azonban az egyik tiszt felvetésére „ötletbörzét” (brainstorm) tartottunk, ahol mindenki elmondhatta a véleményét a terv előnyeiről, hátrányairól esetleg új javaslatot tehetett. A legvadabb ötletek jöttek elő, de végül mindenben megegyeztünk, majd neki kezdtünk az előkészítő munkáknak.

Itt azonban szembesülnünk kellett azzal, hogy az afrikai tisztok jelentős részének se fogalma, se tapasztalata nincs a törzsmunkáról, így még több teher hárult ránk.

Az afrikaiak szívesen meghallgatják a tanácsot, helyeselnek, mindenben egyetértenek, azonban végül nem tesznek semmit sem a cél elérése érdekében. Többnyire tőlünk „*fehér*” tanácsadóktól várják a saját munkájuk elvégzését is, amely szintén nehézséget okoz a mindennapi tevékenységünk során. Ugyanis hozzászórtak ahhoz, hogy ha kérnek egy kocsit, akkor az EU, ENSZ vagy a NATO rögtön küld egyet, azt azonban hogyan fogják karbantartani, működtetni azzal már senki sem foglalkozik (Sajnálatos módon az adott szervezetek pedig eddig nem igazán követték figyelemmel, hogy az általuk az AU rendelkezésére – térítésmentesen bocsátott eszközök-híradástechnikai eszközök, gépjárművek, stb. – hogyan használják fel az afrikai egységek).

Ezt bizonyította az is, ahogyan fogadták a megbeszélés során tett javaslatomat a három tábor logisztikai bejárására, hogy meggyőződjünk arról, képesek-e a csapatok fogadására. Szinte felháborodottan biztosítottak bennünket arról, hogy a szektorparancsnok két nappal azelőtt járt a táborokban és mindent rendben talált, ezért ez csak fölösleges időpocsékolás lenne nekünk is odamenni. ***Közben megérkezett maga a szektorparancsnok*** és a kérdésekre elmondta hogy mivel ő vezető és nem beosztott tiszt, nem foglalkozott holmi csip-csup logisztikai kérdésekkel, csak megnézte a táborok helyét, elbeszélgetett a PAE helyi képviselőjével (a táborokat építő és működtető cég), megebédelt majd visszament a szektorparancsnokságra. ***Ezek után úgy döntöttünk megnézzük a táborokat.***

A szektorparancsnok kérésének megfelelően másnap 8 órára tettük a járőr indulási idejét, mivel az út oda-vissza kb. kilenc órát vett igénybe. Reggel azonban a megbeszélte időpontban se gépjárművek vezetői, se fegyveres kíséret tagjai, se pedig az 1. szektor logisztikai tisztje nem voltak ott az utolsó eligazításon. Egészen 9 óráig vártunk.

Ekkor a logisztikai bejárást és az útvonal felderítést másnapra tettük át. Másnap, végül alig két órás csúszással de csak elindultunk. Esős időszak lévén a földutak feláztak, a hidak egy részét pedig elmosta az ár. Hihetetlen de a sivatagban egy hirtelen lezúduló csapadékmennyiség komoly károkat képes okozni. A táborbejárás előtti napokban az egyik gambiai katonából álló járőr megpróbált átkelni egy korábban kiszáradt folyómedren, amely időközben víz alá került. Mivel a járőr parancsnok nem mérte fel kellő képen a terepet, így a kocsit elsodorta víz. A katonák közül heten csak kisebb-nagyobb sérüléseket szenvedtek, azonban egyiküket az elmerülő kocsi magával rántotta. Holtestét két nappal később találták csak meg.

Végül többszöri elakadás után megérkeztünk Tawila táborba, ahol 209 ruandai katonát terveztek elszállásolni a tábort kiszolgáló helyi alkalmazottakon felül.

Az akkor még épülőfélben lévő táborban 15 őrkatona teljesített szolgálatot, illetve további 20 dél-afrikai és szudáni építőmunkás lakott. A 250 főre tervezett táborban 2 db WC és 5 tusolóhelység készült el, nem működött a konyha, nem voltak kész a sátrak, nem volt elegendő ágy, matrac, és ami a legfontosabb nem volt megoldva a szennyvíz elvezetése sem. Becsléseink szerint a tábor már így is a kapacitása határán volt, a hiányzó munkák elvégzése nélkül pedig alkalmatlan volt további csapatok fogadására. Sajnos az elkövetkezendő napokban kiderült hogy a másik két táborban is hasonló problémák vannak, illetve az utak nem járhatóak a konvoj nehéz gépjárművei számára, ezért az érkezőknek a szektorparancsnokságon (Zam-Zam) biztosítottunk átmeneti szállást.

Tervezési hiányosságok miatt a misszió nem rendelkezett elegendő üzemanyaggal (az élelmiszer szállítmányok kaptak prioritást, mivel a „**megfontolt**” tervezés miatt a szektorokban nem volt elég élelmiszer), hogy a századokat légi úton szállítsuk a táborokba, ezért az utak felszáradásáig tartó néhány nap kényszerű várakozással telt el. Az utak járhatóvá válása után azonnal megkezdtük a csapatok kiszállítását az addigra rohamléptekkel befejezett táborokba, ahol azonban még sok időbe telt a normális életfeltételek kialakítása. Számunkra is meglepetést okozott, hogy mindezek ellenére, a meglévő állománnyal és eszközökkel képesek voltunk a ruandai zászlóalj kitelepítését, illetve a leváltott csapatok hazaszállítását sikeresen végrehajtani.

A művelet során külön nehézséget okozott a NATO és az USA által üzemeltetett **légihíd** folyamatos fenntartása, mivel az AMIS lassú működése, az információk visszatartása és a velünk szemben felmerülő bizalmatlanság (sok afrikai kémnek tartja a fehéreket) mind lelassították a munkánkat.

*A következő hónapok során, az újonnan érkező csapatok kitelepítésénél igyekeztünk felhasználni a „**sleepingbag operation**” alatt megszerzett tapasztalatokat, azonban így is igen sok hiányossággal kellett szembesülnünk. Mégis, sikerült végrehajtani 5315 katona és további 800 rendőr kitelepítését, 461 tonna felszerelés, lőszer kirakodását, a rendeltetési helyére való szállítását és 57 konvoj megszervezését, biztosítását. Bár a tervezés és a helyi koordináció nagy részét az európai szakértőkből álló JLOC végezte, a feladat végrehajtásában oroszlan-*

részt vállaltak a NATO-USA légihidat működtető többnemzetiségű törzs tagjai és a velünk együttműködő afrikai egységek, ami szintén fontos szerepet játszott a művelet sikerében.

Információk a kikerkező egységekről:

egység	érke-zés	létszám	Cargó (t)	Lő-szer(t)	Indulás	érke-zés	Költséget viselő szerv.
Nigéria 1. zászlóalj 2. szektor	Júl. 01.- 14.	680	40	18	Kaduna	Nyala	Németo. EU
Ruanda 1. zászlóalj 1. szektor	Júl. 17.- 27.	680	32	16	Kigali	Nyala	US-NATO
Ruanda 2. zászlóalj 7. szektor	Júl. 30. aug.0 9.	538	32	16	Kigali	El-Faser	US-NATO
Gambia 1. század parancsnok-ság	Júl. 30. aug.0 9.	196	12	7	Banjul	El-Faser	US-NATO
Nigéria 2. zászlóalj 8. szektor	Aug. 10.- 18.	876	40	18	Abuja	Nyala	UK- NATO
Szenegál 1. zászlóalj 5. szektor	Aug. 20.- 29.	538	32	16	Dakar	El-Faser	Franciao. EU
Nigéria 3. zászlóalj 3. szektor	Szept. 1.-9.	484	40	18	Abuja	El-Faser	UK- NATO
Ruanda 3. zászlóalj 4. szektor	Szept. 10.- 19.	538	40	18	Kigali	El-Faser	US-NATO
Dél-Afrika 1. zászlóalj 6. szektor	Szept. 20.- 29.	550	32	16	Pretoria	El-Faser	Hollandia NATO
Dél-Afrika 1. műsz.szd. parancsnok-ság	Szept. 28.- 29.	210	12	2	Pretoria	El-Faser	Hollandia NATO
Kenya 1. szakasz (MP) 1. szektor	Szept. 30.	25	2	2	Nairobi	El-Faser	UK- NATO

Forrás: AMIS-II, JLOC.

Annak ellenére, hogy sok időnket és energiánkat fektettük bele a „Sleepingbag” műveletbe, a fő feladatunk mégis egy működő logisztikai rendszer felállítása, annak működtetése és a bennünket váltó afrikai tisztek felkészítése. Mivel az én beosztásom a tábori ellátó részleg parancsnokhelyettese (Deputy Field Support Service), alapvetően a táborok ellátása (ételmiszer, ivóvíz, víz, tisztítószer, felszerelés, stb.), azok életének megszervezése, a szektorokba települt logisztikai egységek (Combat Support Units) szakmai irányítása, a szektorok és a parancsnokság által készített jelentések begyűjtése, annak tartalmának értékelése, az esetleges egyeztetések után, a szükséges feladatokra való javaslattevés. Valójában, mint tanácsadó csak a helyettese lennék a részlegparancsnoknak, aki egy afrikai alezredes kellene, hogy legyen, azonban egészen a mai napig egyedül látom el ezeket a feladatokat, azaz mint megbízott parancsnok funkcionálok.

A tábori ellátó részleg munkájáról részletesebben

Élelmezési ellátás helyzete

Számomra már csak a végzettségem miatt is talán ez a legfontosabb terület. A misszió élelmezési ellátását kettős rendszerben végezzük, mivel a mostanában kialakult nemzetközi trendeknek megfelelően az AU megpályáztatta a katonák étkeztetését. *A pályázatot az amerikai PAE, egy állami tulajdonban lévő cég nyerte meg, amely emellett a táborok felépítésében és üzemeltetésében is részt vesz. Az élelmezési ellátást azonban egy helyi (szudáni) alvállalkozó cég, az AMZAR bevonásával végzik.* Az AU eredetileg minden logisztikai feladatot külső cégek bevonásával akart végeztetni, azonban rövid időn belül rájöttek hogy bizonyos szempontok (biztonsági, pénzügyi, logisztikai, stb.) miatt szükséges egy a civilek munkáját irányító, kontroláló logisztikai törzs felállítása.

Sajnálatos módon az afrikai országok többségében nincs logisztikai tiszt-tiszthelyettesképzés (néhány országban – pl. Gambia – csak tiszt, tiszthelyettes képző iskola működik, a tiszteket pedig többnyire külföldön képzik, vagy kinevezésük után a gyakorlatban sajátítják el a tiszt szakma sajátosságait), ezért a logisztikai beosztásokba többnyire lövész vagy más végzettségű tisztek kerültek. *Ez persze meg látszott a munkájukon, szerencsére egy részük hajlandó volt tanulni a JLOC tagjaitól, így egy idő után képesek voltak a beosztásaikat megfelelő szinten ellátni.* Az újonnan létrehozott logisztikai törzs tagjai végezték a tervezést a felmerülő igények alapján, majd a prioritásoknak megfele-

lően megrendelték a civil cégektől a munka elvégzését, amelynek végrehajtását később ellenőrizték. Az élelmezés esetében ez nem működött, mert nem jelöltek ki ellátó, illetve élelmező tisztet, az afrikai egységek vezetőit pedig egyáltalán nem érdekelte a katonáik ellátása.

A misszió főtiszteinek 99 % nem a táborban lakik, hanem kint a közeli városban bérelnek házakat és nem a konyháról étkeznek, hanem a tisztiszolgáik vagy bejárónőik által főzött ételt fogyasztják.

A táborban senki nem ellenőrizte, hogy a megrendelt mennyiségű étel bekerül-e a konyhára és hogy milyen minőségű nyersanyagot használnak fel az ételkészítés során. Bár létezett hivatalos étlap azonban az sohasem egyezett a napi menüvel, sőt némely ételt még a szakácsok sem ismertek belőle. Első feladatombként elkészítettem egy kérdőívet, amelyet a táborban (El-Fasher) étkező 700 főből több mint százan ki is töltöttek. Hát, igen különböző véleményeket kaptam, de amiben közös volt az összes válaszadó véleménye, elégük volt a rizsből, többet és változatosabban szerettek volna enni. Ez persze érthető annak a tükrében, hogy reggelire 1 db francia palacsintát, 1 kemény tojást, egy csésze teát vagy kávé és egy kis adag főtt babot kaptunk, vagy ha nagyon szerencsések voltunk, akkor valami apró, igen rossz ízű „szagos” helyi kolbászka is került a tányérunkba. Ha azonban nem az étkezési idő elején érkeztünk, akkor csak egy palacsinta vagy két főtt tojás és tea a volt a reggelink. Ezért mindig hosszú sor és nagy tülekedés volt az étkezéskor. Sokan képesek voltak egy fél órával hamarabb az étkezéshöz menni és várni a nyitást, csak hogy biztosan kapjanak enni. Ebédre és vacsorára ugyanazt kaptuk általában rizst, pörköltet és valamilyen gyanús, mosogatólé szagú híg löttyöt, amit itt egyszerűen csak levesnek hívtak.

A kiértékelés után elkészítettem egy összefoglaló jelentést a missziót vezető tábornoknak, amelyben nemcsak a problémákat soroltam fel hanem az esetleges megoldásra is javaslatot tettem (némelyik témakörben akár több lehetséges variáció is felmerült).

A jelentés hatására *a tábornok összehívott egy megbeszélést*, ahol rajta kívül a civil cégek képviselői, a parancsnokság logisztikai tisztjei, a misszió vezető orvosa és személyem vettünk részt. A több órára sikeredett, olykor kölcsönös vádaskodásokat és egymásra mutogatásokat tartalmazó megbeszélés végén a javaslataim nagy részét a résztvevők elfogadták, így elkezdhattük az érdemi munkát.

Elővettem a Nyugat-szaharai ENSZ misszióban az élelmezési és ellátó tiszteknek írt segédletemet, amely *közel 300 viszonylag egysze-*

rően elkészíthető receptet és a konyhai munka irányításához szükséges alapvető információkat tartalmaz, majd a helyi viszonyoknak megfelelően átdolgoztam. Ez után azt az AU mint belső szabályzatot kinyomtatta, majd a sokszorosítás után mind a 32 tábor kapott egy példányt, ezzel egy időben pedig én is elutaztam a táborokba, hogy a tábor működtetését felügyelő alkalmazott (*camp manager*) számítógépére is rátelepítsem a könyv elektronikus formáját.

Az igazi munka csak ekkor kezdődött, ugyanis a táborok főszakácsai számára egy hetes tanfolyamot szerveztünk, ahol szisztematikusan végig vettük a könyvet és több ételt is megfőztünk. Talán sosem volt ennyi drukkerem és ellendrukkerem. Nem győztem hálát adni mindazért, amit a *Széli Ferenc alezredes* által vezetett **Élelmezési Tiszt-helyettesképző Szakközépiskolában** és a HM-I. főszakácsaitól, *Rózsa István, Jenei Gyula* és *Fehér József* mesterszakácsoktól megtanulhattam. Végül már egy fajta „*nemes*” versengés alakult ki közöttünk, hogy ki főz ízletesebb ételeket a szűkös nyersanyag készletből, aminek leginkább a kóstolásra befogott katonák örültek. A tanfolyamot sikeresen zártuk és a séfek ígéretet tettek az alkalmazottaik továbbképzésére. Ettől persze nem javult rögtön az étel minősége, de a változatosabb és következetes étlaptervezéssel, több fajta fűszer használatával megtapasztalható változásokat értünk el. Az alvállalkozó céget kisebb kényszer alkalmazásával sikerült rávennem arra, hogy a változatosabb étrend kialakítása céljából többféle zöldséget és gyümölcsöt szerezzen be a helyi piacon és Kartúmban. Igaz egyszer-kétszer kénytelen voltam elkísérni a beszerzőt vagy éppen a cég vezetőjét a bevásárló útjukra, hogy valójában megtalálják a konyha számára szükséges termékeket.

Azonban még így is voltak olyan katonák, akik a saját nemzeti ételeiket akarták enni, számukra létrehoztunk egy konyha konténert, ahol biztonságos körülmények között tudnak főzni. Ezzel megszüntettük azt a kialakult gyakorlatot, hogy a katonák a hálósátraikban főzhetnek és így nem kellett attól tartanunk, hogy kigyullad valamelyik sátor. Azonban a konyhai konténer használatának szigorú szabályai vannak, a főzés befejeztével a kulcsot vissza kell vinni a szállásmester (*quartermaster-camp commander*) számára, aki ellenőrzi a konyhai felszerelések hiánytalan meglétét. Amennyiben hiányt talál, kiállítja a kárfelvételi jegyzőkönyvet, majd a pénzügyi tiszt közreműködésével levonhatja a kár összegét a delikvens fizetéséből.

A kártérítési pénzekből pótoljuk az „*elveszett*” eszközöket, így a tisztek és a katonák hamar rájöttek, hogy nem érdemes hosszútávra kölcsönvenni azokat, mert az ő zsebük látja kárát. Ha azonban a szállás-

mester nem tud elszámolni a felszerelésekkel, akkor automatikusan az Ő fizetéséből vonatom le a hiányzó eszközök ellenértékét, majd közösen vásárolunk újat a konyha számára. Ezzel a módszerrel sikerült érdekeltté tenni őt a tisztességes munka-végzésben és a tiszték, katonák rendszeres ellenőrzésében.

Ugyanakkor a higiéniai rendszabályaim bevezetése mind a tiszték, a katonák, de legfőképpen a konyhai dolgozók körében igen nagy ellenállást váltott ki. Itt sajnos a példaadás sem segített, hiába mutattam meg nekik, hogy végrehajtható az általam megkívánt munka (azaz elmosogattam az edényeket, amelyeknek a tisztaságát kifogásoltam), amint kitettem a lábam a konyháról ismét koszosan adták ki az étkezők számára az edényeket. Az meg hetekig pletyka tárgyát képezte, hogy a magyar óriás kis üvegekbe gyűjteti az ételt, amelyet felcímkézve 3 napon keresztül őrizget. Utána nem megeszi, hanem kidobja azt. Ki érti ezt?

Végül sikerült megértetni a szakácsokkal, hogy az ételminta elrakása és megőrzése egy-egy roszullét esetén bebizonyíthatja hogy nem ételmérgezés történt, így senki sem fogja őket hibáztatni. Végül kénytelen voltam beletörödni, hogy az otthon megszokott higiéniai feltételeket nem tudom megteremteni, bár a misszió vezető orvosa szerint már az is csoda volt, amit eddig elértünk. Titokban azonban reménykedem, hogy a hátralévő időmben valamiféle változás történik és valahogy csak javulnak majd a higiénés körülmények.

A másik dolog, amiben eddig nem tudtam eredményt elérni, az élelmiszerek pontos kiszállítása a táborokba és egy biztonsági élelmiszertartalék (legalább két hetes időtartamra) létrehozása. A szállítás először a krónikus üzemanyag hiány miatt (az AU logisztikusai szándékosan alultervezték a szükségleteket, hogy pénzt takarítsanak meg más általuk fontosabbnak ítélt célokra), majd pedig azon bukott meg, hogy a missziót vezető politikusok és főtisztek számára minden más fontosabb volt, mint az élelmiszer kiszállítása. Így fordulhatott elő, hogy a kartúmi repülőtéren a repülőgéphez már bepakoltatott árút, egyszerűen kiszórták a kifutópályára, mert két „*igen fontos*” VIP személy körbe akarta utazni a misszió területét. Majd négytonnányi hús és kb. ugyanennyi zöldség és gyümölcs ment tönkre.

Máskor meg fontosabb volt a misszió parancsnokának egy kitüntetői ceremónia megszervezése az egyik táborban, mintsem az élelmiszer kiszállítása. Mivel ugyanabban a táborban kívánta átadni a kitüntetőket, ahol már napok óta nem volt elegendő élelmiszer, kértem hogy az élelmiszert is hadd szállíthassuk el azzal a géppel, amin ő utazik (ugya-

nis eredetileg a gép élelmiszerszállításra volt kijelölve, ő csak lefoglaltatta a segédtsíztjével az indulási idő előtt alig 30 perccel). Ezen felháborodott, mivel tábornokként nem volt hajlandó élelmiszerral és „koszos” dobozokkal utazni. Tehát kirakatta az élelmiszert a gépből majd a segédtsíztjével és 35 érdeméremmel elegánsan elutazott. Tipródásomat látva egy szenegáli zászlós csak annyit mondott udvariasan, százados úr ne eméssze magát, nincs értelme, de a következő emailjében küldje el a tábor séfjének a „medálleves” receptjét, talán ízleni fog nekik. A másik komoly probléma az hogy hetente 120 tonna élelmiszerre lenne ugyan szükségem (Az AU kalkulációja alapján 1 fő hetente 15 kg nyersanyagra jogosult és ez csak igen korlátozottan fedezi a katonák igényeit) azonban ha a szükséges mennyiség felét megkapom már az csodaszámba megy. Volt olyan hét amikor 7000 főre összesen csak 35 tonna élelmiszert kaptam. Szóval igen nagy lelemé-nyességet követel meg a jelen helyzetben mind a táborok logisztikai tisztjeitől, mind pedig a tábori el-látó részlegtől hogy a mindennapi étkeztetést biztosítsuk.

Sajnos több ilyen eset is történt és szerintem még fog is. Az élelmiszer tartalék készlet kialakítása részben ezért, részben pedig a hűtő és tárolókapacitás elégtelensége miatt nem volt kialakítva, ezért készlet csomagok (*combat ration* vagy *MRE-Meals Ready to Eat*) vásárlását javasoltam a misszió vezetősége számára. Ajánlatokat kaptunk az amerikai, francia, angol, dél-afrikai és a dán hadseregektől. Felvettük a legkedvezőbb lehetőséget ajánlóval a kapcsolatot és reményeim szerint még az év vége előtt létrehozhatjuk a tartalék élelmiszerkészletet. Igaz ez azon is múlik, hogy az EU tagországok közül hajlandó lesz-e valaki kifizetni a készletek árát, bár volt olyan állam is, aki informálisan jelezte készpénz helyett akár készlet konzerv készletekkel is tudná támogatni a misszió működését. ***Jelenleg 18 000 készlet azonnali szállítására kaptunk ajánlatot és olyan ország is érdeklődött a lehetőség felől, ahonnan nem kértünk hivatalosan ajánlatot.*** Ezek még ugyan nyitott kérdések de abban az AU politikai vezetői és az AMIS vezetői is egyetértenek, hogy a készlet megalakítása jelenleg az egyik legidősebb logisztikai feladatok egyike.

Összességében az élelmezési ellátás területen látványos előrelépést sikerült eddig elérnünk, remélem hogy ez a színvonal nem csak hogy megtartható, hanem még fejleszthető is lesz. Persze ez már inkább az utódom feladata lesz.

Víz-ivóvízszolgáltatás

A tisztálkodásra használt víz biztosításával nincs gond, mivel folyamatosan kapjuk a vizet, egy a tábortól alig 800 méternyire lévő nagy hozamú kútból, amelyet a szükséges tisztítás (klórozás) után felhasználunk. Az ivóvíz kérdése azonban már több problémát okozott, ugyanis csak komoly viták után sikerült elérni, hogy az ivásra szánt vizet laboratóriumban vizsgálják meg. Az eredmények alapján ugyan a víz emberi fogyasztásra „*hivatalosan*” alkalmas, azonban sokan, megközelítőleg az állomány 60-70 %, képtelenek meginni, mert vagy azonnal kiütéseket kapnak tőle, vagy állandóan a WC-re rohanganak. Emellett a mostani teszt nem képes az E-coli baktérium kimutatására, amely pedig elég közönséges az itteni vizekben (már javaslatot tettünk egy új az E-coli baktériumot is kimutató teszt használatára, de még nem hozott döntést a misszió vezetősége).

Főzésre a víz, a kötelezően előírt forralást követően azonban alkalmas. Sok táborban még rosszabb a helyzet, mert a helyiek által használt kútból nyert vizet kénytelenek fogyasztani. Ezt a saját bőrömnön is megtapasztaltam, amikor egy élelmiszerszállítmánnyal, ellenőrzés céljából magam is ellátogattam a Kulbus falu mellett található táborba. Az akkor kialakult biztonsági helyzet miatt a táborban kellett maradnom két napot. (A lázadók lelőtték egyik gépünket, a többi pedig üzemanyag hiány miatt nem repülhetett). Mivel a palackozott vizem az első nap elfogyott (csak néhány órára terveztem a maradást) a táborban szolgálókkal a helyi vizet fogyasztottam én is. A hatás közel 40°C fokban láz és a gyengélkedő. Az orvos megnyugtatót ez szinte mindennapos eset és az állomány nagy része többször is átesett már hasonló fertőzésen, amit a helyi víz fogyasztása okozott. Később sikerült Kulbusban egy saját kutat létesíteni, de egészen mostanáig problémát okoz, hogy a misszióban szolgálók számára az AU vezetői a pénzhiányra hivatkozva nem tudnak és talán nem is igazán akarnak tiszta biztonságos palackozott ivóvizet biztosítani. Sokan úgy oldották meg ezt a kérdést, hogy a számukra étkezésre biztosított napi 30 USD egy részéből palackozott vizet vásárolnak, míg az EU által kiküldött megfigyelők számára (rajtam kívül) a saját országuk fizeti a vizet.

Talán a dél-afrikaiak vannak a legjobb helyzetben, mert a kormányuk heti rendszerességgel palackozott vizet szállít a zászlóalj teljes állományának, emellett pedig boltot is üzemeltet, ahol a szárított hústól (biltong), a mogyorókrémmel töltött kekszig szinte minden hazai sajátosság elérhető a katonák számára. Figyelembe véve a helyi víz negatív hatásait, véleményem szerint előbb vagy utóbb a misszió vezetése

kénytelen lesz biztonságos, palackozott vizet biztosítani a katonák számára. Bár a javaslatot megtettük erre vonatkozóan, azonban a megvalósulásának idejét meg sem merem megbecsülni.

Táborok működtetése

Számomra talán ez a terület jelenti a legnagyobb kihívást, mivel hasonló munkát nálunk az elhelyezési szakemberek végeznek, de valamennyire csak sikerült beletanulnom. Amikor kiérkeztem akkor még csak 24 tábor működött egy Franciaországnál nagyobb területen, míg mára a misszióknak már 33 tábora működik, ha pedig a politikai szándék megvalósul és 12 000 főre növelik a misszió létszámát, akkor új táborokat kell nyitnunk, mert a mostaniak már így is túlszűfoltak.

A táborok felállítását és működtetését az amerikai kormánnyal megkötött szerződés alapján szintén a PAE vállalat végzi (Az ENSZ dél-szudáni missziójában is ők látják el a logisztikai feladatok jelentős részét). Ez úgy működik, hogy a szektorokban lévő táborok mindegyikében van egy a PAE által delegált táborvezető, aki a táborparancsnokkal és a logisztikai tiszttel egyeztetve végzi a tábor működtetését. Amennyiben valamilyen feladatot nem tud megoldani a saját hatáskörében, azt a heti logisztikai jelentésben (Log. Sitrep) jelenti a misszió parancsnokságára. Ott a tábori ellátó részleg vezetője, azaz jelenleg én, áttekinti és összegzi a jelentéseket, majd a prioritásoknak megfelelően megrendeli az adott munka elvégzését a PAE vezetőjétől (*operational manager*). A munka elvégzését a helyi logisztikai tiszt jelenti, amelyet az alkalmankénti tábor bejárások során ellenőrzök vissza. A PAE minden táborban működtet raktárt, ahol fektetési anyagokat (pokróc, ágyhuzat, stb.) elhelyezési és a tábor működtetéséhez szükséges anyagokat tárolják. *Emellett El-Fasherben egy központi raktárunk is van, ahonnan az elhasznált anyagok pótlását biztosítják.*

A cég dolgozói között nagyszámban találhatóak fehér dél-afrikaiak, akik jelentős helyismerettel és tapasztalattal rendelkeznek, emellett igen igényesek a munkájukra, ami a mi munkánkat is jelentősen megkönnyíti. Egy biztos a cég munkája nélkül jelenleg az afrikai csapatok képtelenek lennének a misszió alapvető működtetésére is.

Tűzvédelmi feladatok

Az elmúlt időszakban elkészítettük a tűzvédelmi tisztek (*Fire Marshall*) munkaköri leírását, a feladat ellátására pedig minden táborban kijelöltünk egy tisztet, akiknek a felkészítése szervezés alatt van. A

táborbejárások során felmértük a lehetséges problémákat, esetleges veszélyforrásokat, amelyeknek a megszüntetésére javaslatot tettünk. Az újonnan kijelölt tisztek hetente, a logisztikai jelentéssel együtt terjesztik fel a Főhadiszállás felé a jelentéseiket, igényeiket.

A tűzvédelmi tisztek a táborok rendjéért felelős szállásmesterekkel együtt folyamatosan ellenőrzik a hálósátrak és az irodák környékén található tűzoltó vödöröket, időről időre kicseréltetik a benne lévő homokot, kitisztítják az azokba dobált szemetet. *A tűzoltó készülékek cseréjét, karbantartását a táborüzemeltetési szerződésben foglaltak alapján pedig a PAE végzi.*

Higiéniai feladatok

Ez a terület szinte állandó fejfájást okoz a Tábori ellátó részlegnek, mivel mindenkihez tartozik és senkihez sem. A misszió egészségügyi ellátását egy dél-afrikai cég (*Medical Service Support*) végzi, azonban a klasszikus betegellátáson kívül más tevékenységet nem folytat. Így a konyhai és a tábori higiénés rendszabályok alkalmaztatása, betartatása és azok ellenőrzése a misszió egészségügyi főtisztjének (*Force Medical Officer*) és a részleg vezetőjének a közös feladata. Ez jelenleg úgy működik, hogy a konyha tisztaságáért és rendjéért én felelek, a tábor tisztaságáért pedig a szállásmester és a PAE tábor menedzser. A tábor takarítását és a szemet összegyűjtését, elszállítását, pedig mint a logisztikai feladatok jelentős részét, szintén a PAE szakemberei végzik.

Persze ezt a feladatot egy ember nem képes ellátni ezért javaslatot tettünk a misszió vezetősége felé, hogy minden táborba nevezzenek ki egészségügyi (higiénés) tiszteket, akik a táborok tisztaságáért, az ételek minőségének ellenőrzéséért felelnek. Szintén az ő feladatuk lesz, hogy minden a táborba beérkezett, a helyi kutakból nyert vizet a rendelkezésére álló gyorsstesttel megvizsgáljanak az eredményeket, pedig elküldjék a parancsnokságra. A beérkezett eredményeket a misszió vezető orvosa és a PAE víztisztításért felelős szakembere közösen értékelik majd, ha szükséges megteszik a megfelelő intézkedéseket. A tisztek munkaköri leírásain most dolgozunk és remélhetőleg rövidesen sikerül minden táborban betölteni az újonnan létrehozandó beosztásokat.

Összességében a JLOC szakértőinek sikerült egy többé-kevésbé működő logisztikai rendszert kialakítani, azonban a vezetési és tervezési hiányosságok miatt az európai és amerikai szakértők távozása után (amennyiben nem hozzáértő, az általuk betanított tisztek fogják betölteni a beosztásaikat) akár az egész rendszer összeomolhat. Az

hogy ismét szakértőket kérjenek fel a saját munkájuk elvégzésére, nem jelenthet tartós megoldást lévén, hogy az új tanácsadók mandátuma is lejár majd egy idő után. Egyetlen megoldás lehetséges, kihasználva a tanácsadóiban lévő lehetőségeket, minél több afrikai tisztet kell kiképezni, felkészíteni a logisztikai feladatok ellátására.

Az azonban bizakodásra adhat okot, hogy habár az afrikai tisztek logisztikai képzettsége többnyire elmarad a mienktől, illetve több területen is jelentős különbségek vannak közöttünk, vannak olyan tisztek, akik már Európában vagy Amerikában végeztek el valamilyen katonai iskolát. Ismerik az ottani követelményeket és képesek a nemzeti sajátosságaik beemelésével a NATO vagy más nemzetközi szervezetek normái szerinti munkavégzésre. Persze ehhez mielőbbi szemléletváltásra van szükség a misszió vezetése részéről is.

Ekkor, de csakis ekkor válhat valóra az Afrikai Unió vezetőinek az álma, hogy a kontinens problémáit, az afrikai államok külső segítség (anyagi, katonai, technikai) nélkül legyenek képesek megoldani.

Nigériai katonák

Lázadók (SLA)

Menekülttábor (Abu Shak)

Lázadók (Jebel Mara)

Lázadók (JEM)

Vízvételezés

Vizsgamunka

Pihenőben

Egy Dzsandzsavid (szellemlovas)